

JULIO-DECEMBRO 1945 · TOMO XXI · N° 2 (141)

PROGRESO



Progreso fondesis da Profesoro Louis Couturat,
Collège de France, en 1908. Ol konsakresas a la
propago, a la libera diskuto ed a la konstanta per-
fektigo di la Linguo Internaciona. Progreso editesas
kom la oficala organo di la

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA
(IDO = ESPERANTO REFORMITA)

PROGRESO

Oficala organo dil Uniono por la Linguo Internaciona (Ido=Esperanto reformita). Konsakrata a la propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo Internaciona. Fondita da Profesoro Louis Couturat, Collège de France.

JULIO - DECEMBER 1945 • TOMO XXI • N° 2 (141)

La helpo-lingualala ideo en Anglia

Da Heinz Jacob (London)

Dum ke la milito esis en fazo maxim feroса, eminenta personi okupis su pri questioni di la futura interrelati dil nacioni e probis previdar la formo di futura mondo quala ol aparos pos la destrukto di la nihiliganta forci dil fashismo. Un de la questioni freque diskutata dum la yari 1942 til nun esas ta qua okupis ni mondolinguisti depos multa yari: la problemo di interkomunikado transfrontiera. Me probos hikre rezumar, tre kurte, la chefa expresuri ed eventi.

En oktobro 1942 la komitato por pos-milita universitatrala eduko dil *British Association for the Advancement of Science* pledis en preliminara raporto por la solvo dil questiono di komuna linguo e rekomenidis ke la studenti de omna landi devas studiar artificala linguo. La raporto mencionis la possiblesi di Latina, di Esperanto ed Ido, sen expresas opinio pri la maxim apta linguo selektenda. En novembro dil sama yaro la prezidanto di ta asociuro, Sir Richard Gregory, Bt., F.R.S., pledis simile en diskurso al asociuro di teknikala biblioteki, e ta diskurso raportesis extense en la jurnalaro. La parto okupanta su pri la LI, ri-imprimesis dal Angla Ido-societo sub la titulo „A World Language“ kun la permiso dil autoru. La influo di Basic English esis forta tatempe, ed en la finala redakturo dil raporto dal komitato edukala emfazesis la valoro di Basic English apud la artificala lingui. BE konsideresis kom tipo di linguo helpanta, maxime destinata a final favoro pro la kulturala influo dil Angla, e kom pazo vers la lerno di Angla klasika. Nula definitiva rekomendo formulesis dal komitato qua konsistis de plu kam tri-a-dek lektori e profesori universitatala.

La ministri edukala dil aliancita nacioni konferis en 1942 en London por diskutar la questiono di helpanta linguo e pluri favoris BE. La konkluzi formulita rejektis BE e rejektis anke la artificala lingui. Olua quar konkluzi tamen ne povas judikesar kom finala, nam oli apene chanjas fundamentale la *status quo* premilita. Ta konkluzi esis, (1) ke Angla od Franca introduktesez aden la plu alta klasi dil elementala skoli, (2) ke la doco di Angla intensigesez en omna skoli, (3) ke Angla e Franca uzesez exkluzive en internaciona konferi e ke omna editaji (libri, jurnali, raporti, ec.), destinata por internaciona publiko, editesez en Angla o Franca od adminime kontenez rezumo en un de la du lingui, (4) ke ta decidi komunikesez al Angle-parolanta landi por ke ica landi introduktesez reciproke la Franca aden lia elementala skoli. Ta rekomendo esis kompromiso, quo klare montresis da profesoro J. Timmerman, la Belga ministro por edukado, en kofero dil asociuro di universitatal profesori e lektori, eventinta en Oxford en julio 1943. Ilu agnoskis la importanta parto quan Angla pleas, ma emfazis la neceseso durar la studio sistematoza por linguo artificala.

Basic English

La famoza Harvard-diskurso dal Angla chef-ministro, sioro Winston Churchill, en 1943, enorme vivigis la general interesu en la problemo dil LI. En septembro 1943 ilu anuncis la formaco di guverneriala komitato por studiar la questiono di introdukto di Basic English kom LI. Multa jurnali diskutis la possiblasi di BE, kelki favoris olua introdukto en la skoli e multi opozis ol. Multa komenti esis interesanta e bone informata, e pluri esas mem amuziva demonstrante la neperfekfeso dil propozita linguo. La spaco ne permisas ri-produktar oli huke. La opinio dil Angla puristi maxim efikive donesis dal famoza autoro Sir Arthur Quiller-Couch en *Times Literary Supplement* (30.9.44.) en qua lu agnoskas la neceseso por LI, e parolas pri la „perdita verbo en BE“ (BE nur kontenas 16 verbi). La Societo por Pura Angla (SPE, Tract LXII, Oxford, Clarendon Press) publikigis diserturo da G. M. Young titulizita „Basic“ en qua lu pruvas quale BE destruktus la pureso dil Angla linguo. „Tamen“, lektoro dil London universitato dicis a me, „ne troe joyez pri la *atitudo di ta grupo, nam li same opozos la linguo artificala kande ol ‚minacas‘ vere introduktesar“. En mea opinio la importanteso di komuna linguo

esas tante urjanta ke me esus preparata acceptar e propagar mem BE kande me vidos ke la artificala sistemi ne ja havas chanco adoptesar, e liver a la futuro la decido pri la maxim apta formo dil LI. La chefa skopo esas obtenar konsento generala pri la neceseso di komuna linguo ed erste pose deskovrar la maxim apta formo kande exemple BE pruvos, esir selekti ne-prudenta.

La ministrala komitato tandem rekomendis al British Council, la kulturala organizuro laboranta en kontakto kun la gubernorio, al konsuli, al BBC ed altra organizuri, materiale helpar la difuzo ed introdukto di BE, rekomendo qua realigesis mi-entuziasmoze e ne-insisteme nur en la unesma monati pos olua publikigo. Tamen, ni devas expektar plusa intensigo dil propago, e me esperas ke tal propago itere duktos la atenco al problemo generala e ne ja solvita.

La morto di eminenta filologo

En mayo 1943 ni audis pri la morto di profesoro Otto Jespersen, evanta 83 yari. Jespersen havis ed havas granda reputeso en Anglia kom eminenta gramatikisto e linguisto dil Angla, e la Angla Ido-societo uzis la okazono por memorigar dal publiko ilua valoroza kontributajo a la solvo dil problemo interlingual. Broshuro 32 pagina sendesis a plura mil docisti, lektori, e profesori universitatala e la multa respondi recevita demonstros la interesu che personi, qui til nun ne ja okupabis su pri la questiono. La sequanta letro esas tipikala, e devus kurajigar ti qui ne nur favoras selektita sistemo, ma qui favoras la ciencala studio dil problemo segun la nuna stando dil interlinguistiko, e la final accepto di la principio di komuna linguo:

University College Leicester,
Senior Common Room.
13-a septembro 1943

„Estimata sioro,

Me esus gratitudoza se vu povus sendar a me libri e listo de publikiguri di vua societo. Me esas tre interesata en la problemo di internaciona linguo. Ante multa yari me lernis Esperanto ma ne mantenis la studio. Nun la tota questiono divenas tre aktualia e kom dekano dil fakultato dil cienci e kom vice-skolestro, me sentas ke me devus konocar la maxim recenta developi. Me audis ke Ido esas perfektigita formo di Esperanto. Sincere vua (sign. Dr. P. W. B.)“

La „Jespersen-broshuro“ recensesis en spirito tre favoroza en la ciencala semanalo „Nature“, pledante en altra artikli anke por Esperanto e ciencala studio dil problema. Sentante la neceso por prizentar maxim posible objektala fakti pri la existanta sistemi, me preparis manuskripto rezumante olia historio, gramatiko, e la maxim importanta esforci favore di LI. Me esperas ke ta libro, qua prenis kom modelo la *Histoire da Couturat e Leau*, aparos en forsan un yaro o plu tarde.

LI segun principi izolanta

En agosto 1943 profesoro Lancelot Hogben publikigis sua sistemo „Interglossa“ e Dr. Frederick Bodmer en granda libro *The Loom of Language* (Allen & Unwin, 15/-) ne nur deskribas la teorio di Interglossa, ma anke rezumis la tilnuna historio dil mondolinguala movado sur 76 pagini.

Ta eventi instigis societo de docisti, International New Education Fellowship, organizar tot-jorna konfero pri la problema a qua asistis plura cent personi e ye qua diskursis Prof. Hogben, Dr. Bodmer, Prof. Hatfield (por BE) e kelka reprezenteri dil artificala sistemi. Ye ta konfero la prezidanto emfazis la serioz interesu quan la NEF adportas al questiono e dicis ke lua organizuro intencas durar la studio e publikigar raporto pri la propozi facita dum la konfero. Ta raporto esas nun publikigata dal editerio Sir Isaac Pitman & Sons Ltd. en formo di kurta historio dil mondolinguala movado kun kontributaji da plura personi e kun longa parto dedikata a la expliko dil principi, gramatiko, e funcione di Basic English. En ol omna sistemi de pruvita valoro mencionesas e lia principi rezumesas. Ol anke kontenas kurta chapitro pri la kontributo valoroza di IALA e kompariva texti en la diversa sistemi.

Konkluzi

Me probis skisar, en poka frazi, la maxim esencala developi dil recenta yari. La tendenci pruvas klare ke la maxim valoroza interesati venas de ta ronda quin ni sempre probis ganar; li ne esas interesata en par-pronta sistemo, ma deziras explorar la materio akumulita ed uzar ol por plusa ciencala studio, por trovar fakti ed arivar a konkluzi qui esas tote libera de prejudiki e la entuziasmo di ne-kritikema adheranti.

La maniero en qua ni omna, Esperantisti, Idisti, Occidentalisti, Novialisti ed altri propagis per advokar nur NIA sistemo, esis detrimontoza e ne duktis a suceso. Retrospektante,

la argumenti gramatikala inter la adheranti dil diversa sistemi tamen kontributis ad avanco, klarigante multa punti e principi. Til nun la questiono di komuna linguo ne esis studio-fako universitatala, e la responsiveso por olua developo dependis chefe de personi qui voluntale praktikis un del sistemi e developis la interlinguistikoj per sincera diskuti e ciencala propozi. La urjanta bezono di LI, generale agnoskata, nun pozas la questiono en la menti di multa eminenta personi, KAD LINGUO ARTIFICALA O LINGUO NACIONALA? Esas nia tasko prizentar a li omna fakti obtenebla en formo neutra e sentendencia, e tale pruvar ke artificala linguo — en irga formo — havas avantaji super rasala linguo, quin la lasta nultempe povas atingar.

La uneso dil Ido-movado

La pledo por objektala e ciencala *atitudo necesigas ke ni Idisti devas laborar kom ferme unionita e solidara grupo, sempre pronta ko-operar kun omni qui favoras UN linguo helpanta, ma sustenante ni reciproke en nia Uniono per la kontinua kambio di idei e materialo. Nur per la manteno di centrala sideyo e komunikilo, ideale situita en Suisia, ni povas mantenar nia efikiveso.

IALA sempre okupis ed okupas specala plaso en la mondolinguala movado kom exploranto neutra e ciencala, plaso quan la Ido-movado perdis per la morto di Prof. Couturat. Olua sistemoza laboro, komencita ante duadek yari, fine duktis olua kunlaboranti a la publikigo dil *Generala Raporto 1945*, qua adportas konkreta propozi por linguo helpanta. Ni ne ja sucesis vidar la adopto di nia sistemo, ma ma tre sincere esperas ke la linguo selektota por rekomendo da IALA adoptesos e praktikesos da mondo, vekiganta de la torporoza stando dil lasta yari, e ke IALA sucesos ube nia pioniri en 1907 faliis. La laboro facita dal chefj e kunlaboranti di IALA ne esas min granda kam la labori dil Delegitaro, e certe plu sistemoza e ciencala, danke la developo dil interlinguistikoj depos 1900. Ni Idisti povas esar fiera e felica ke la Delegitaro preparis la voyo por la suceso di olua volontala succedanto, IALA.

N. d. I. r. Nia Angla amiki sucesis editar lia „Monatala letro“ dum la milito preske sen interrupto. La numero editita en novembro 1945 es direktat al Idista amiki en la exterlando; ol es recevebla che nia sekretario, sro. H. Jacob, 3 Spareleaze Hill, Loughton (Essex).

Ed. Hiltebrand †



Komence dil monato oktobro 1945 mortis en Zürich sro. Ed. Hiltebrand, bone konocata dal Suisa Idisti ed anke da mult exterlandana samideani, kun qui lu korespondis tre freque. Lu anke asistis la internaciona Ido-kongreso en Paris 1937, ubi fassis la foto quan vi vidas (da sro. Zimmermann). Sro. Hiltebrand atingis evo di plu kam 79 yari. Lu studiabis Esperanto, ma quik transiris ad Ido lor lua aparo en 1907.

Dum longa yari lu prezidis l'Idogruo Thalwil, ubi lu esis instruktisto. Kande lu refretis kom tala, lu iris a Zürich, ubi habitis lua filiino, e lu divenis fidela membro dil Ido-grupo Zürich. De 1940-1943 lu esis prezidanto dil Suis Uniono por Ido. La redakteri di „Progreso“ kondolas a lua familio.

Kroniko

Yen l'adresi di du Belga samideani qui deziras korespondar kun exterlandan Idisti:

P. Brisaer, Boomkweekerystraat 151, Ruisbroek (Brabant)

Pierre Notaerts, Van den Elschensstr. 29, Ruisbroek (Brabant)
ca lasta samideano pri linguala questioni (naturala ed artificala lingui), pri astronomio, religii, folkloro e.c.

Sro. A. de Belie, Gen. Drubbelstr. 159, Berchem-Antwerpen, skribis: „Kom refraktaro al Germana invadinto me dum la pasinta hororoza yari disponis pri kelka libera tempo e me konsakris ol ad asidua e profunda studio di nia LI. La rezulto esis la traduko ad Ido dil famoza vortolibro „Duden ilustrita“. Me pose entraprezis kompozar granda Nederlandana-Ido-vortolibro, qua parfinesis lor la liberigo. Dum mea laborando me sorgoze asemblis mea noti linguala, qui fine abutis a kompilo sistemala di „Konstati, Komenti e Propozisi (KOKOPRO, havebla che l'autoro)“.

Sro. E. Philippe, sekretario dil „Société Idiste Française“ jus editis l'unesma numero di LA LANGUE INTERNATIONALE malgre

granda desfacilaji vinkenda. Nia kordiala gratuli al Franca samideani. On demandez ca revuelto direte che sro. E. Philippe, 12, Rue Porte Jaune, Bourges (Cher).

Sro. Enrico de Montagu, Via Orfanotrofio 2, Biella (Vercelli), Italia, ed altra Ido-amiki en Biella intencas riorganizar Ido-grupo. Li anke deziras korespondi kun exterlandana samideani.

Sro. F. Zimmermann, l'organizeri dil lasta Ido-kongreso en St. Gallen (Suisia), jus anuncas kurso kun 15 lernanti.

De Suedia venis la novajo dil morto di sro. P. Ahlberg, qua evis 80 yari. Omna Idisti konocas la meriti di sro. Ahlberg pri la difuzo di nia linguo en Suedia. Depos 1927 lu sustenis Novial, L. I. kreita da sro. Prof. Jespersen. Ni Idisti dankante memoros la valoroz aktiveso di sro. Ahlberg por la Linguo Internaciona. J.K.

Ofical informi

La signatinto, aganta sekretario di ULI depos 1. 1. 1940 (remplanta sro. Jacob qua impedesis laborar por ULI), finos lua sekretarial aktiveso ye la 31. decembro 1945. Pos ta dato sro. Jacob oficale riprenos lua funcioni, e lu anke preparos l'elekti di la komitato e dil akademio. Me do pregas nia membro sendar future omna komunikaji redaktala pri Progreso a sro. Jacob, dum ke me ipsa duros okupar me pri la kaso e l'administratal aferi di ULI.

Ye ica okaziono me deziras expresar mea maxim kordiala danko a nia prezidanto, sro. H. Cornioley, ed anke al altra samideani qui helpis me dum la lasta desfacila yari exekutar mea tasko.

La komitato oficale riprenis lua laboro per la cirkulero no. 80 quan la prezidanto e l'aganta sekretario direktis al cetera komitatani. Anke sro. Marcilla, la sekretario dil akademio, sendis cirkulero al akademiani. La nov elekti dil komitato e dil akademio preparesos en 1946 da sro. Heinz Jacob.

L'Ido-konsul-servo riorganizesis, e la membro di ULI recevas samtempe l'unesma listo dil nova Ido-konsuli. Me exhortas omna bonvoliza membro di ULI partoprenar ica servo, qua inkluzas tradukal aktiveso segun programo e regularo havebla che la signatinto. Ni bezonas ankore multa kunlaboreri por kompletigar nia listo.

Nia prezidanto, sro. H. Cornioley, jus redaktis important artiklo rezumanta la „Generala raporto di IALA 1945“. Sro. Cornioley traktis la problemo objektale, adjuntante lua personala remarki del Ido-vidpunto: „Blind admirio o blind opozo esus same nejusta“. Ni agez segun l'Angla aforismo: Wait and see!

Ca artiklo prevides por ica numero di nia revuo. Ma pro ke ol kontenas cirkume 12-14 pagini, ni mustis ajornar lua publikigo til l'unesma numero en 1946 (januaro-marto). Ni previdas la dissendo di ca numero ja en januaro 1946.

Malgre la pekunial restrikti en omna landi es possiba pagar la kontributaci^ji ed abonpagi ad ULI!

Sendez ta pagi al landal reprezenteri di ULI! Li posedas konto kuranta che la kasero, qua pose aranjos la transendo dil pekunio. Yen l'adresi di plura landal agenti (provizora listo), a qui vi povas pagar via kontributaci^ji:

- Anglia:* Dlo. E. C. Haslam, I. L. S. kasero, 3, Spareleaze Hill,
Loughton (Essex)
- Belgia:* Victor Gouix, Av. P. Deschanel, 254, *Bruxelles* 3 (Post-
girokonto no. 1589.10)
- Chekoslovakia:* Karel Neumeister, Vratislavova 5, *Praha VI-58*
- Dania:* E. Thomsen, Sjaellandsgade 57, *Fredericia*
- Francia:* C. Papillon, 52, Rue Petit, *Paris 19e* (Postchekokonto
317.32, Paris),
E. Philippe, 12, Rue Porte-Jaune, *Bourges* (Cher)
(Postchekokonto 989.70, Paris)
- Nederlando:* P. Wegman, Deurningerstraat 155, *Enschede*
- Hispania:* Petrus Marcilla, Marqués del Duero, 84, *Barcelona*
- Italia:* Leonardo Raiteri, *Inverigo* (Como)
- Suedia:* T. V. Bäckström, Kasero dil Sueda Ido-Federuro, Gött-
gatan 79, IV, *Stockholm*

En l'altra landi on relatez kun la kaseri dil landala federuri, se direta pago al centrala kasero di ULI ne es possiba.

4 numeri di Progreso previdesas dum 1946, se possiba ye 16 pa-
gini e kun la Linguala Suplemento redaktata da sro. Cornioley.

Ye sua yarala knnveno la Sueda Ido-Federuro decidis disponar un triimo dil revenui dil „Robsahm-fondajo“ por sustener Progreso.
La prezidanto e la kasero di ULI expresas a nia Sueda amiki lia maxim sincera danko por ica valoroza susteno!

La prezenta numero di nia organo es la lasta qua sendesas ad omna adresi konocata. En 1946 ni sendos Progreso nur a ti qui ir-
gamaniere pagabos lia kontributaci^ji segun la supra rekomendi. Adres-
chanji es indikenda maxim balde por posibligar reguloza recevo di Progreso.

La vice-sekretario e la kasero dil ULI: J. Kreis-Schneeberger
Case postale 27, *Genève 12* (Suisia) Postchekokonto I/7202 (ULI)

La prezidanto di ULI deziras havar la lasta vorto por publike dicar to, quon lu ofte pensis e min ofte dicis: kordiala danko a nia samideano ed amiko Jakob Kreis pri la vere granda, modela laboro facita dum ta grava yari. L'Ido-movado debas multo a lu!

H. Cornioley

Uniono por la Linguo Internaciona

⟨Ido = Esperanto reformita⟩

Direktanta Komitato :

Prezidero

Hans Cornioley (Suisia)

Viceprezidero

J. Warren Baxter (Anglia)

Sekretario

Heinz Jacob (Anglia)

Vicesekretario e kásero

J. Kreis-Schneeberger (Suisia)

Reprezentero de IALA

Dro S. Auerbach (Anglia)

Cetera membri dil komitato :

Kanoniko *E. Bogard* (Francia)

Dro *Hans Brismark* (Suedia)

P. Eriksson (Suedia)

J. Ferreres (Hispania)

Prof. E. Mathys (Belgia)

H. Meier-Heucké (Luxemburgia)

Karel Neumeister (Boh.-M.)

C. Papillon (Francia)

E. Thomsen (Dania)

Akademio di Ido :

Prezidero

G. H. Richardson (Anglia)

Sekretario

Pedro Marcilla (Hispania)

Vicesekretario

Laszlo Horovitz (Hungaria)

Cetera membri dil akademio :

E. Bogard (Francia)

Hans Cornioley (Suisia)

Patro Kausling (Brazilia)

Dro Jean Laurent (Francia)

Patro Nakhlá (Síria)

Dro M. A. O'Regan (Irlando)

Dro H. Palmer (Anglia)

Lektoro Janis Roze (Latvia)

L. Weber (Polonia)

Kontributaji por la Uniono

Membri kolektiva sen abono di Progreso (nur por landala societi) *—.50 SFr.*

Membri abonanta kolektiva od individuala, mímina kontributoj *3.— SFr.*

Membri sustenanta adminime *6.— SFr.*

Asociiti la asociiti juas omna yuri excepte la votoyuro e la yuro acceptar funcione, adminime *3.— SFr.*

Aboni ordinara *4.— SFr.*

Meceni pagas segun volo e recevas gratuitte plura exempleri di Progreso, se ta deziro sat frue indikesas.

Pagi direkteze al centrala kasero dil Uniono *J. Kreis-Schneeberger*,

Case postale 27, Genève 12, Suisia. Chekokonto I/7202

od al kaseri dil landala societi.

Imprimata da J. Kleiner, Monbijoustrasse 121, Bern. (Membro dil Uniono.)

